

Mennesker med handicap skal ikke blot holdes i live

I et veludviklet velfærdssamfund som det danske har vi en klar forventning om, at vi i det offentlige bliver mødt af fagligt kompetente medarbejdere. Patienten får behandling af kompetente læger og sygeplejersker. Men kommunerne stiller ikke samme krav til personalet på sociale botilbud, hvor mennesker med handicap er dybt afhængige af personalets faglighed. Hvorfor har vi accepteret, at der i det danske velfærdssamfund eksisterer disse forskelle?

Gert Landergren Due, kredsformand Socialpædagogerne Østjylland

Sundhedspersonalet bliver under coronapandemien respekteret dybt for deres arbejde. Som en selvfølge anerkender vi, at sundhedspersonalet har en faglig viden, som de bruger til at tage sig af os, hvis vi bliver ramt af corona eller anden sygdom. Heldigvis. Sygeplejersker og læger er uddannet til at give os den bedste medicinske behandling. Men gælder samfundets anerkendelse af faglighed kun på sundhedsområdet? Som aktør på socialområdet i mere end 20 år kan jeg se et skred i, hvordan fagligheden løbende bliver tilsidesat. Stillinger på sociale botilbud bliver eksempelvis i høj grad besat af personer, der ikke har den faglige ekspertise, som arbejdet kræver. Eksempelvis viser en opgørelse over uddannelsesbaggrund for personalet i Aarhus Kommune, der arbejder inden for botilbud for handicappede i kommunen, at samlet set har under halvdelen en socialpædagogisk uddannelse. Og her taler vi vel at mærke om botilbud, som i kernen er socialpædagogiske tilbud. På nogle botilbud er der tale om, at under en tredjedel er socialpædagoger.

De seneste års tilsidesættelser af faglighed bliver næsten altid begrundet med økonomiske hensyn. "Der er et budget, der skal overholdes ..." Og det er da også et argument. Men ville man acceptere samme faglighedsdegradering på sundhedsområdet på grund af pressede budgetter og flere patienter? Vi vil jo aldrig tillade, at den praktiserende læge bliver erstattet af en person med et førstehjælpskursus. Hvorfor accepterer vi så, at samfundets svageste borgere ikke får den indsats og støtte, de har krav på, og som vi finder rimeligt i et velfærdssamfund?

Velfærdssamfundet er for alle

I Danmark bryster vi os ofte af vores universelle velfærdssamfund. Høj som lav kan få hjælp af staten, når der er behov for det. På handicapområdet skete der væsentlige ændringer i slut 1970'erne. Den statslige åndssvageforsorg lukkede, og handicapområdet overgik til det amtslige område og senere til kommunerne. Skiftet var ikke blot en organisatorisk ændring, men et skifte i opfattelsen af, hvad mennesker med handicap skulle tilbydes. Vi gik groft sagt fra opbevaring til nu at give mennesker med handicap adgang til livskvalitet i hverdagen, og de blev ligeværdige borgere i samfundet. Dermed blev den farverige buket, vi kalder velfærdssamfundet, beriget med endnu en smuk blomst.

Balance i personalegruppen

Medarbejdere på botilbud skal ikke blot være der, men via den faglighed de har, skal de støtte og udfordre borgerne, så de får en bedre tilværelse. Det betyder også, at langt de fleste medarbejdere bør have socialpædagogiske kompetencer til netop at kunne varetage det arbejde, der kræves. Når det er sagt, er det vigtigt for mig at pointere, at der også er brug for andre fagligheder i arbejdet med at støtte og arbejde med mennesker med handicap. Eksempelvis er det vigtigt, at der er ergoterapeuter til at varetage en sundhedsfaglig indsats. Målet for os er derfor ikke, at alle medarbejdere på botilbuddene er

socialpædagoger, men at der er den rette balance af forskellige fagligheder, der kan arbejde med mennesker med handicap. Den balance er ikke til stede mange steder i dag.

Mennesker med handicap, der bor på sociale botilbud, bor i *eget hjem*, og personalet er en uundværlig del af borgernes liv. Socialpædagoger har den teoretiske viden og faglighed til at kunne hjælpe borgerne til en bedre og mere givende hverdag, de støtter og arbejder med borgerne i respekt for udfordringerne. Og det er faktisk hele essensen af den indsats, som mennesker med handicap har ret til. For godt nok har nogle mennesker med handicap et sundhedsmæssigt behov, men de er mennesker først og patienter derefter, og det skal personalesammensætningen afspejle.

37 timers arbejdsuge gælder stadig

Arbejds miljøet er en anden væsentlig faktor i forhold til at kunne sikre en ordentlig faglighed på handicapområdet. For handicapområdet har en væsentlig udfordring med at sikre et ordentligt arbejdsmiljø. Der er en stor udskiftning både blandt personale og ledere, hvilket medfører usikkerhed. Desuden betyder det, at borgerne ofte møder nyt personale, og det er for flere borgergrupper yderst u hensigtsmæssigt, da de har brug for trykthed og stabilitet.

Et ordentligt arbejdsmiljø tager udspring i de rammer, der bliver givet på arbejdspladsen. Mange stillinger inden for handicapområdet er på deltid. Dette er for nogen et ønske, og der er det godt, at arbejdspladsen kan indfri dette. Men for mange er det ikke en mulighed at tage et job på under 37 timer. Og det drejer sig om økonomi – der er regninger, der skal betales hver måned, og det er ikke altid foreneligt med et job på 32 timer. Igen er der stor forskel på socialområdet og mange andre brancher. Hvor mange smede, læger og tømrere ville synes, det er rimeligt i så høj grad at blive tilbudt deltidsstillinger? Formentlig de færreste.

Vi skal ikke tilbage til ren opbevaring

I dag har kommunerne ansvaret for handicapområdet. Og det er svært at se på, hvordan nogle botilbud i den grad er tæt på at knække. Der er ringe arbejdsmiljø, og der mangler faglighed i mødet med borgeren. Det giver mindelser om, at tidligere tiders syn på mennesker med handicap så småt vender tilbage. Borgerne skal blot opbevares og holdes i live. Det giver dog ikke et værdigt og et godt liv med udviklingsmuligheder.

Udviklingen på området strider også med Servicelovens hensigt, hvor det kompenserende aspekt er en rød tråd. Kort sagt, mennesker med handicap skal kompenseres for deres handicap. Både i forhold til hjælpemidler til hjemmet, ved et eventuelt job og i deres daglige liv. Men når en del af personalet er uuddannet, vil borgerne ikke møde den stimulerende indsats, som fagligt uddannet personale kan udføre. Samtidig medfører uuddannet personale, at det uddannede personale bliver yderligere belastet. De uddannede ender med at skulle tage et endnu større ansvar i deres arbejde, da de så at sige bliver nødsaget til at udlåne faglighed og dokumentationsviden til de uddannede kollegaer. En konstant ubalance i opgavevaretagelsen tærer på personalet, forringer arbejdsmiljøet og slider på personalerelationerne.

I 2009 ratificerede Danmark Handicapkonventionen. Det betød, at vi indgik en national forpligtelse til at give mennesker med handicap et værdigt liv. Og det skal vi leve op til. Derfor bør Folketinget, der netop står over for at evaluere det specialiserede socialområde, arbejde for, at borgerne bliver mødt af den rette faglighed. For det er altså ikke nok, at kommunen ansætter varme hænder. De varme hænder skal også være kvalificerede hænder. Endelig bør kommunerne skabe et bedre arbejdsmiljø på de enkelte

arbejdspladser, det vil give den stabilitet, der er afgørende for, at mennesker med handicap får et godt og værdigt liv med udviklingsmuligheder.